

Open Universiteit

Het ontwikkelen van een evaluatie-instrument voor een responsief curriculum voor het opleiden van leraren in het hbo

Rieke van Bommel^{1,2}, Ilya Zitter², Elly de Bruijn^{1,2}

¹Open Universiteit

²Hogeschool Utrecht

Aanleiding

- Lerarenopleidingen ontwikkelen flexibele curricula om hun opleiding aantrekkelijker en toegankelijker te maken (Ministerie van OCW, 2022).
- Bij flexibiliseren spelen inzichten vanuit onderzoek nog geen grote rol waardoor knelpunten niet altijd systematisch worden opgespoord.
- Door het curriculum regelmatig en tijdig te evalueren kan de beoogde flexibiliteit in kaart worden gebracht (Van Casteren et al., 2021).
- Actoren in een curriculum kunnen zelf het curriculum evalueren en inzichten gebruiken in het ontwikkelproces (Nieveen & Folmer, 2013).

Theorie: responsief curriculum

- Flexibel \longrightarrow Responsief (De Bruijn, 2006; Onstenk & Westerhuis, 2017; Van Bommel et al., 2023)

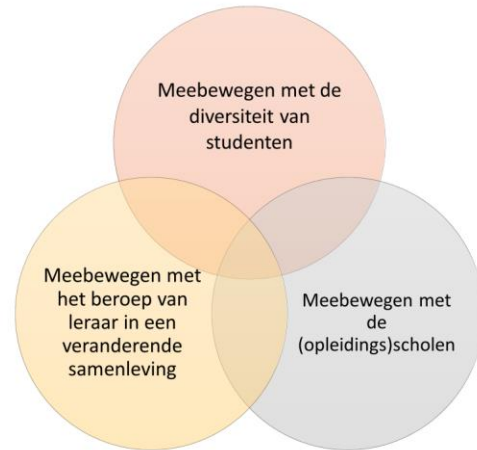

Fig. 1. Een responsief curriculum: Drie manieren van meebewegen.

Theorie: evaluatie criteria

- Relevantie
- Consistentie
- Bruikbaarheid
- Doeltreffendheid

(Nieveen & Folmer, 2013)

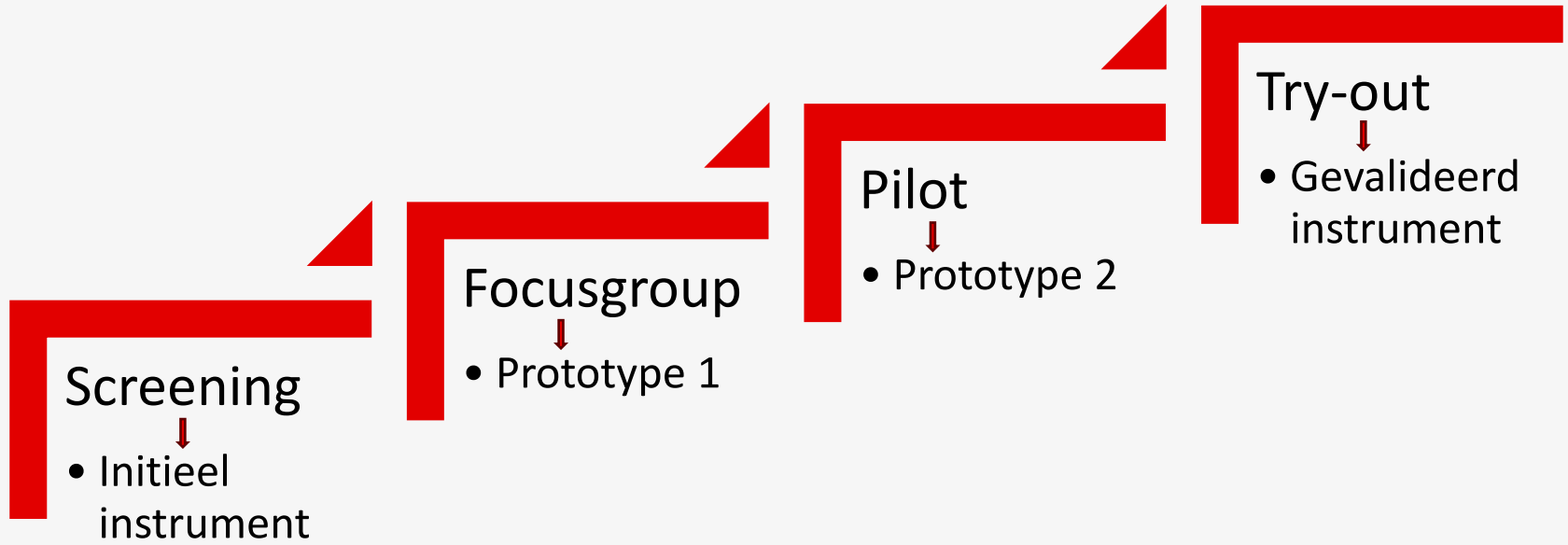
Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag luidt:

Hoe kan een instrument eruitzien dat docentontwikkelteams ondersteunt bij het evalueren van een responsief curriculum?

Methode instrumentontwikkeling

Participanten

Databron	Participanten	Methode
Research team	<ul style="list-style-type: none">• 3 onderzoekers	Screening
Experts	<ul style="list-style-type: none">• 6 experts/onderzoekers• 1 lerarenopleider met werkveldexpertise• 1 deeltijdstudent flexibele opleiding	Focusgroup interview
Designteam A	<ul style="list-style-type: none">• 3 docenten/curriculumontwerpers• 1 instituutsopleider• 1 student	Pilot
Designteam B	<ul style="list-style-type: none">• 3 docenten/curriculumontwerpers• 2 studenten/curriculumontwerpers	Try-out

Methode

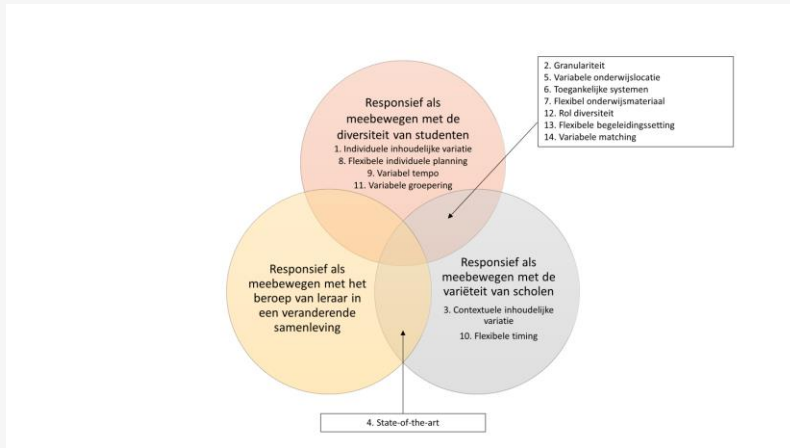
Kwaliteitscriteria	Methode	Screening	Focusgroup	Pilot	Try-out
Relevantie		X	X	X	
Consistentie		X	X	X	X
Bruikbaarheid				X	X
Doeltreffendheid				X	X

Gebaseerd op McKenney & Reeves, 2019

Initieel instrument

Concept responsieve lerarenopleiding

- 3 dimensies van responsiviteit
- 14 responsieve thema's

Ontwerpcriteria

Het evaluatie-instrument

- Zet aan tot reflectie en dialoog (Stake, 2011; Nieveen en Folmer, 2013)
- Is interactief (Stake, 2011)
- Kan in iedere fase van de ontwerpcyclus worden gehanteerd (Kuipers, 2009)

Randvoorwaarden

- Kan zelfstandig gebruikt worden
- Gaat uit van beperkte tijd voor evaluatie
- Geeft documenteerbare uitkomsten

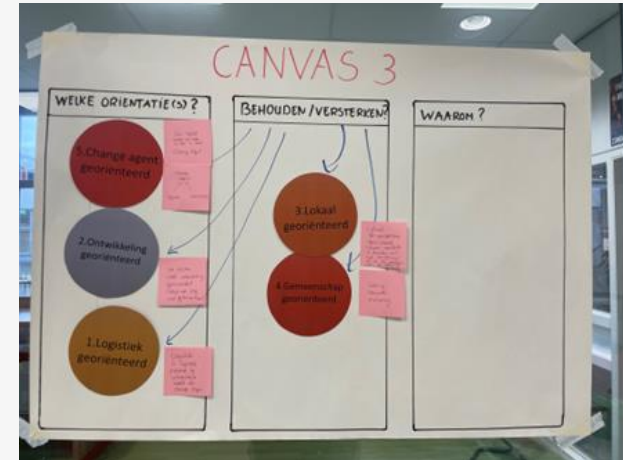
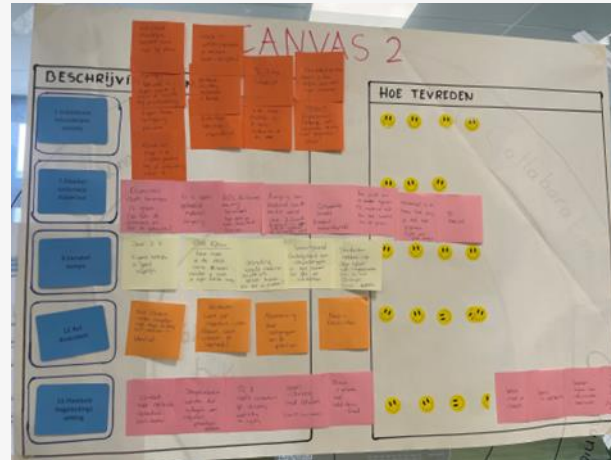
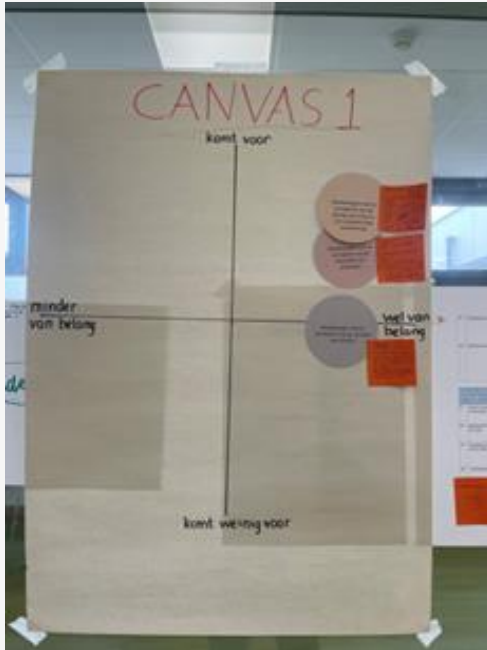
Resultaten

Evaluatie-instrument responsieve lerarenopleiding

1. komen tot een gedeeld beeld van de betekenis van responsiviteit in het curriculum (vanuit de 3 dimensies).
2. in kaart brengen van de huidige responsiviteit in het curriculum (aan de hand van 14 thema's).
3. een ontwikkelplan voor het curriculum (aan de hand van 5 oriëntaties).

Kwaliteitscriterium: relevant

“Interessant, en ik denk ook zeker met een proces waar we nu zitten, omdat we met de visie bezig zijn en aan het begin staan van zo'n curriculum herziening, dat het wel op het juiste moment komt, omdat je het oude curriculum soort van tegen het licht houdt”

(Designteam A)

Kwaliteitscriterium: consistent

“... dus dat je eigenlijk met elkaar eerst moet beginnen om een soort gedeeld begrip te hebben. Waar hebben we het eigenlijk over? Het begrip responsiviteit is uitermate open en kan op allerlei manieren geïnterpreteerd worden. Nou, die drie perspectieven die je die je schetst, die geven daar al een beeld van.”

expert

Kwaliteitscriterium: bruikbaar

“Ik denk dat in één keer prima is. Misschien dat je nog wat tijd winst kan halen door wat dingen te combineren of zo ... maar ik vond de tijd eigenlijk wel prima.”

(Designteam A)

Kwaliteitscriterium: doeltreffendheid

“Ik zou zeggen dat het wel een helpend inzicht is, dat die praktijkkant eigenlijk, dat we daar meer aandacht voor kunnen hebben ...Maar dat haal ik in ieder geval wel uit de hele sessie, dat die plek van de opleidingsschool ja, wel wat steviger mag.”

(Designteam B)

Conclusie

We hebben een gevalideerd evaluatie-instrument ontwikkeld dat **1) relevant, 2) consistent, 3) bruikbaar** en **4) doeltreffend** is.

1. Docentontwikkelteams kunnen het evaluatie-instrument responsieve lerarenopleiding gebruiken om het responsieve curriculum in alle stadia van ontwikkeling (beoogd, uitgevoerd en bereikt) te evalueren en voorziet daarmee in de mogelijkheid om het curriculum formatief te evalueren.
2. Het evaluatie-instrument houdt rekening met verschillende dimensies van responsiviteit. Het zorgt voor een gezamenlijk beeld van responsiviteit.
3. Het evaluatie-instrument kan door de teams zelf worden gehanteerd.
4. Het evaluatie-instrument laat zien waar ontwikkelmogelijkheden zijn.

Referenties

De Bruijn, E. (2006). *Adaptief beroepsonderwijs. Leren en opleiden in transitie*. Universiteit Utrecht.

McKenney, S., & Reeves, T. C. (2019). *Conducting Educational Design Research* (2nd ed.). Routledge.

Ministerie van OCW. (2022). Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap. In *Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap*.

Nieveen, N., & Folmer, E. (2013). Formative Evaluation in Educational Design Research. In T. Plomp & N. Nieveen (Eds.), *Educational Design Research. Part A: An introduction*. (pp. 153–169). SLO. <https://doi.org/SLO>.
<https://www.slo.nl/publicaties/@4315/educational-design/>

Onstenk, J., & Westerhuis, A. (2017). Responsieve onderwijsinstellingen in het mbo: de dubbele uitdaging van de arbeidsmarkt en de studentenstromen. In M. Van der Meer (Ed.), *Naar een lerend bestel in het mbo: Over enkele institutionele voorwaarden van onderwijskwaliteit* (pp. 67–92). Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.

Stake, R. (2011). Program Evaluation Particularity Responsive Evaluation. *Journal of Multidisciplinary Evaluation*, 7(15), 180–201.

Referenties (vervolg)

Van Bommel, R., Zitter, I., & de Bruijn, E. (2023). Exploring the concept of a responsive curriculum in teacher education from the perspective of students and teacher educators. *Under Review*.

Van Casteren, W., Janssen, B., Brukx, D., & Vroegh, T. (2021). *Evaluatie experimenten leeruitkomsten deeltijd en duaal hoger onderwijs* (Issue april). <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/04/15/researchned-rapport-evaluatie-experimenten-leeruitkomsten-deeltijd-en-duaal-hoger-onderwijs>

**BEDANKT
VOOR JOUW
AANDACHT**

Open Universiteit

WWW.OU.NL